

UITWAAIEN EN PADDESTOELEN VANGEN OP TERSCHELLING

Else C. Vellinga, Saenredamstraat 67, 2021 ZP Haarlem

The Netherlands Mycological Society spent a weekend in November 1996 on the Frisian Island of Terschelling, where pine woods, grasslands, dune slacks, and open sanddunes were explored. Around 370 species were recorded, ranging from ectomycorrhizal species, like *Cortinarius mucosus* and *Tricholoma focale*, which have become very rare, to dung inhabiting species, like *Psilocybe liniformans*, which seem to be expanding.

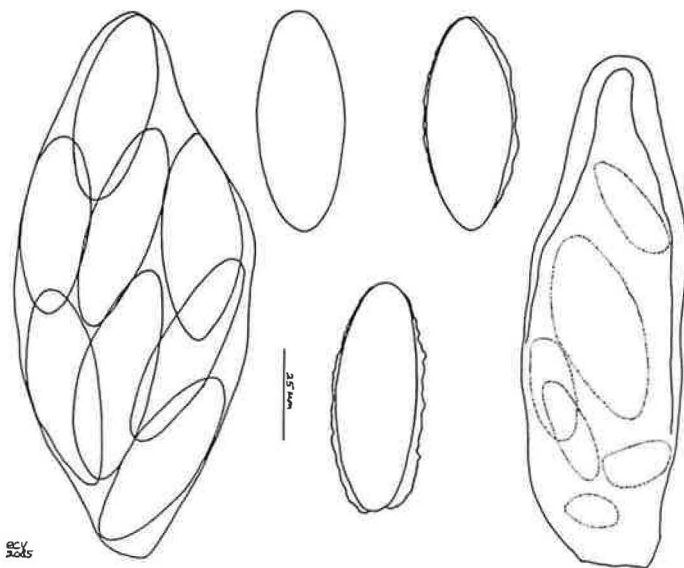
Harde wind, zon, af en toe een bui en op zondag grauwhed en steeds erger wordende regen - dat waren de weersingrediënten voor de 40 NMV-ers die het weekend van 8-10 november 1996 op Terschelling doorbrachten. 'Groep Jansen' had een prima onderkomen in de Volkshogeschool aan de Badweg in Hoorn en vandaar uit werd te voet en te fiets het eiland van west naar oost op paddestoelen afgestruind. Dennenbossen, kruipwilgstruwelen, buitenduinen en allerlei graslandjes vormden de hoofdmoot van de bezochte vegetatie- en landschapstypen. De flexibele levenshouding van de Kruipwilg werd door Thom Kuyper toegelicht: deze wilg kan in allerlei terreinen, van droog tot nat en van kalkarm tot kalkrijk, voorkomen, en op, respectievelijk in, haar wortels groeien zowel ecto- als endomycorrhizavormende schimmelsoorten.

Met zevenmijlslaarzen gaan we nu door de verschillende vegetaties, van dennenbossen tot graslanden en passant enkele interessante en leuke vondsten noemend.

De harde wind die uit het zuidwesten het eiland bereikt is nog relatief schoon en dat is goed te merken. De dennenbossen leverden dan ook een haast ouderwets plaatje op: *Suillus*-soorten te kust en te keur, de Gele ridderzwam (*Tricholoma equestre*) in vrijwel eetbare hoeveelheden, Pagemantel (*Cortinarius semisanguineus*) met als altijd de verrassend rode lamellen, de Slijmige gordijnzwam (*C. mucosus*), en één enkel exemplaar van de Halsdoekridderzwam, *T. focale*, net als *C. mucosus* uiterst zeldzaam. De voorlaatste vondst van deze Ridderzwam in Nederland stamt uit de stuifzanden van het Hulshorster Zand (zie ook Baar, 1997 en Nauta & Vellinga, 1995). De hierboven genoemde zwammen zijn typische soorten voor dennenbossen waar weinig of geen humusophoping plaatsvindt en de luchtverontreiniging dan ook nauwelijks een rol speelt. Onder invloed van de schelpen op de paadjes komen hier ook kalkminnende soorten voor, zoals *Suillus collinitus*, de Valse melkboleet.

Ook de honden doen mee aan het schone leven van dit Waddeneiland, en op een uitwerpsel van één van hen in het Hoornse bos werd een mycologische zeldzaamheid aangetroffen: het Blonde borstelbekertje (*Cheilymenia raripila*)!

De kruipwilgstruwelen waren relatief arm aan paddestoelen, maar een hellingstruweel bij Oosterend verraste door een grote Vliegenschwam (*Amanita muscaria*). De blanke top der duinen

Figuur 1. *Selinia pulchra*: asci en sporen.

leek op het eerste gezicht droog; zelfs geen Piekhaarzwammetje te zien, maar na wat speurwerk wel grote duinzandfungi als *Psilocybe halophila*, de Helmstropharia (zie Noordeloos, 1994 voor een beschrijving) en kleine donkerbruine schatjes als *Galerina embolus* (Plat mosklokje), met haar aflopende plaatjes een buitenbeentje onder de mosklokjes, en *Entoloma phaeocyathus*, de Grauwe trechtersatijnzwam, ook al met aflopende plaatjes.

Een bijzonder terrein is het Griltje Plak, waar de duintjes stuiven en de valleien dicht begroeid zijn met kruipwilgen en kraaiheide. Dit is de wereldberoemde groeiplaats van de Duinfopzwam (*Laccaria maritima*) (zie ook Vellinga, 1982). Een andere zeldzame soort die hier gevonden werd is de Zandaardtong, *Geoglossum arenarium*, eigenlijk een klomp van een aardtong, maar voor de mycoloog een vondst die een overtocht met ruw weer meer dan de moeite waard maakt.

Tot slot de graslanden, die in allerlei delen van het eiland afgegrasd werden. Paarden en in mindere mate koeien maken deze uiterst interessant. Eerst dan ook maar de poepbewoners: op vrijwel dezelfde paardenhoop beide soorten Speldenprikzwam, de Grote (*Poronia punctata*) en de Kleine (*P. erici*), ongelooflijk! Maar heus, de sporengrootte en -vorm waren doorslaggevend. Een uitgekauwd watje met bruine, iets uitstekende peritheciën met gigantisch grote asci en sporen (zie fig. 1) was een soort die nog niet in het Overzicht is opgenomen: *Selinia pulchra* (Winter) Sacc. Wel werd deze soort al eerder voor Nederland genoemd (von Arx & Müller, 1955); een uitgebreide beschrijving is te vinden in Læssøe (1995). Het is echt een goed aan deze levensstijl aangepaste soort met van een slijm laag voorziene sporen. Op Terschelling groeide deze *Selinia* op koeienvlaaien, en de koeien hadden deze plakken keurig op verschillende plekken van het eiland, in twee uurhokken, gedeponeerd.

Dat 1996 een goed jaar voor het Slijmrandkaalkopje (*Psilocybe liniformans*) was wisten we al (Dam & Dam, 1997; Noordeloos, 1997); nu kan ook Terschelling tot het duinverspreidingsgebied van deze soort worden gerekend, waar deze kaalkop weer op paardevijgen groeide.

De hoeveelheid wasplaten viel misschien wat tegen, maar het is toch wel ontzettend leuk om *Hygrocybe colemanniana*, de Bruine wasplaat, te zien. Ook voor het voorkomen hier van deze soort bleek het schelpenpad van levensbelang. Deze soort komt zeer verspreid in het gehele duingebied en in Zuid-Limburg voor (een verspreidingskaart is te vinden in Nauta & Vellinga, 1995).

Kortom, een uitstekend geslaagd weekend, waarin de paddestoelen met zo'n 370 soorten ruim aanwezig waren en de secundaire omstandigheden (berenburger, cranberry-taart en andere heerlijkheden) uiterst gunstig waren!

Literatuur

- Arx, J.A. von, Müller, E. 1955. Ueber die Gattungen *Selinia* Karst. und *Seliniella* nov. gen. und ihre phylogenetische Bedeutung. Acta Botanica Neerlandica 4: 116-125.
- Baar, J. 1997. Successie van ectomycorrhizaschimmels in grove-dennenbossen. Coolia 40: 30-38.
- Dam, N., Dam, M. 1997. Bijzondere waarnemingen en vondsten. Het Slijmrandkaalkopje: nu ook in het binnenland. Coolia 40: 63-64.
- Læssøe, T. 1995. Danske Kødkernesvampe 3. Slægten *Selinia*. Svampe 32: 51-55.
- Nauta, M., Vellinga, E.C. 1995. Atlas van de Nederlandse paddestoelen. Balkema, Rotterdam, Brookfield..
- Noordeloos, M.E. 1994. Notities over de Strophariaceae 1: de soorten van *Stropharia* sectie *Mundae* in Nederland. Coolia 37: 88-96.
- Noordeloos, M.E. 1997. Bijzondere waarnemingen en vondsten. Nogmaals het Slijmrandkaalkopje, en de Grote vlekplaat. Coolia 40: 64.
- Vellinga, E.C. 1982. *Laccaria maritima* in Nederland. Coolia 25: 24-27.

*korstmossen, mooie paddestoelen, schimmels, zwammen,
geboekte informatie:*

Natuur en Boek

de winkel waar men ook voor u bestelt

Bankastraat 10, 2585 EN - Den Haag, 070 - 350 56 48